YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
25 päivänä helmikuuta 2003 *

Asiassa T-4/01,

Renco SpA, kotipaikka Milano (Italia), edustajinaan asianajajat D. Philippe ja F. Apruzzi, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään F. van Craeyenest ja M. Arpio Santacruz, avustajanaan asianajaja J. Stuyck,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii korvausta vahingosta, jonka se väittää kärsineensä neuvoston päätöksestä olla tekemättä sen kanssa hankintasopimusta, joka koskee neuvoston rakennuksissa suoritettavia yleisiä kunnostus- ja huoltotöitä ja joka oli neuvoston 30.7.1999 tekemän tarjouspyynnön N:o 107865 (EYVL S 146) kohteena,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. D. Cooke sekä tuomarit R. García-Valdecasas ja P. Lindh,

kirjaaja: hallintovirkamies D. Christensen,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 7.2.2002 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 Neuvoston julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjä säännellään 21 päivänä joulukuuta 1977 annetun Euroopan yhteisöjen yleiseen talousarvioon sovellettavan varainhoitoasetuksen (EYVL L 356, s. 1), jota ennen nyt käsiteltävänä olevan kanteen nostamista on viimeksi muutettu 13.12.1999 annetulla neuvoston asetuksella (EY, EHTY, Euratom) N:o 2673/1999 (EYVL L 326, s. 1), IV osaston ensimmäisen jakson säännöksillä (56—64 a artikla).

2 Varainhoitoasetuksen 56 artiklan mukaan julkisia hankintoja koskevia sopimuksia tehdessään "toimielinten on — — noudatettava samoja velvoitteita kuin jäsenvaltioiden hankintaviranomaisten on noudatettava" näiden direktiivien nojalla, kun hankintasopimuksen määrä vastaa tai ylittää näissä direktiiveissä vahvistetut vähimmäismäärät.

3 Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa viitesäädös on julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 14 päivänä kesäkuuta 1993 annettu neuvoston direktiivi 93/37/ETY (EYVL L 199, s. 54), sellaisena kuin se on muutettuna 13.10.1997 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 97/52/EY (EYVL L 328, s. 1).

4 Direktiivin 93/37/ETY 8 artiklassa, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 97/52/EY, säädetään seuraavaa:

"1. Hankintaviranomaisen on 15 päivän kuluessa asiaa koskevan kirjallisen pyynnön vastaanottamisesta ilmoitettava jokaiselle hylätylle ehdokkaalle tai tarjoajalle seikat, joiden perusteella kyseinen ehdokkuus tai tarjous on hylätty, sekä jokaiselle hyväksyttävän tarjouksen tehneelle valitun tarjouksen ominaisuudet ja suhteelliset edut sekä sopimuspuoleksi valitun tarjoajan nimi.

— — ."

5 Direktiivin 93/37/ETY 18 artiklassa, sellaisena kuin se on muutettuna, säädetään seuraavaa:

"Sopimukset on tehtävä [tämän direktiivin 30—32 artiklassa säädetyin] perustein — — ."

6 Direktiivin 93/37/ETY 30 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Hankintaviranomaisen on sopimuksia tehdessään käytettävä perusteena:

a) pelkästään alinta hintaa;

b) kun sopimus tehdään taloudellisesti edullisimman tarjouksen perusteella, eri perusteita sopimuksen mukaan: esimerkiksi hintaa, toteutusaikaa, käyttökustannuksia, kannattavuutta, teknisiä ansioita.

2. Edellä 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetussa tapauksessa hankintaviranomaisen on ilmoitettava sopimusasiakirjoissa tai sopimusta koskevassa ilmoituksessa ne sopimuksen tekemisen perusteet, joita se aikoo soveltaa, mahdollisuuksien mukaan alenevassa järjestyksessä.

3. — —

4. Jos tiettyä sopimusta varten jätetyt tarjoukset vaikuttavat toimitettavaan suoritteeseen nähden poikkeuksellisen alhaisilta, hankintaviranomaisen on, ennen kuin se voi hylätä tarjoukset, pyydettävä kirjallisesti asianmukaisina pitämänsä täsmennykset tarjouksen eri osista ja tarkistettava nämä osat ottaen huomioon asiasta saadut selvitykset.

Hankintaviranomainen voi ottaa huomioon selvitykset, jotka perustuvat rakennusmenetelmän taloudellisuuteen, valittuihin teknisiin ratkaisuihin, tarjoajaa suosiviin poikkeuksellisen edullisiin urakan toteuttamisen edellytyksiin tai tarjoajan hankkeen omintakeisuuteen.

— — ."

Riita-asian perustana olevat tosiseikat

7 Neuvoston pääsihteeristö aloitti 30.7.1999 julkaisemallaan tarjouspyyntöilmoituksella N:o 107865 (EYVL S 146) rajoitetun tarjouskilpailumenettelyn, joka koskee Brysselissä sijaitsevissa neuvoston rakennuksissa suoritettavia yleisiä kunnostus- ja huoltotöitä; tämä tarjouspyyntöilmoitus korvasi 4.6.1999 julkaistun ilmoituksen (EYVL S 107). Menettelyn oli tarkoitus johtaa viiden vuoden ajan voimassa olevan puitesopimuksen tekemiseen, jonka voimassaoloa voidaan jatkaa kahdeksitoista kuukaudeksi kerrallaan. Tarjouspyyntöilmoituksessa täsmennettiin myös, että "vuonna 1998 yleisten kunnostus- ja huoltotöiden kustannukset olivat noin 5 000 000 euroa".

8 Tarjouskilpailuun liittyvän hankintaeritelmän IV.5 kohdassa, jonka otsikko on "Valintaperusteet", todetaan seuraavaa:

"a) [Neuvoston pääsihteeristö] valitsee saamistaan tarjouksista sen, jonka se toteaa parhaaksi ottaen huomioon yrityksen toimittamat tiedot. Ensisijaisia valintaperusteita ovat muun muassa:

— tarjouksen vaatimustenmukaisuus;

— tarjouksen hinta;

— pysyvän työryhmän kokemus ja kyvyt hankintaeritelmässä määriteltyjen kaltaisten työsuoritusten suorittamisessa;

— yrityksen kokemus ja tekniset kyvyt;

— tehty tarjous siltä osin kuin on kyse turvallisuuskoordinaattorista;

— mahdollisten ehdotettujen alihankkijoiden ja tavarantoimittajien taso;

— ehdotettujen laitteiden tekninen taso;

— toteuttamiselle asetettujen määräaikojen noudattamiseksi ehdotetut toimenpiteet.

— — .”

9 Hankintaeritelmässä täsmennettiin, että hankintasopimus muodostuisi molempia sopimusosapuolia sitovasta puitesopimuksesta yleisiä hallinnollisia ja teknisiä asioita varten ja hintojen, laadun ja määräaikojen vahvistamista koskevia sääntöjä varten.

10 Hankintaeritelmän mukaan suorituksia on kolmen tyyppisiä. Ensimmäiseksi urakoitsijan tuli perustaa pysyvä, monipuolisesta osaamisesta koostuva kuudentoista henkilön työryhmä. Työryhmän tehtävänä oli yhtäältä kunnostus- ja huoltotöiden valmistelu, hallinnointi ja koordinointi ja toisaalta osan näistä töistä suorittaminen. Tarjouksen tekijöiden oli ilmoitettava hintaluettelon A-osassa tuntihinta jokaista pysyvän työryhmän jäsentä kohden ja pysyvän työryhmän suoritusten kokonaishinta oletetun 1 800 tunnin tuntimäärän perusteella jäsentä kohden. Lisäksi hankintasopimukseen kuului muun muassa kahden tyyppisiä hankkeita. Ensimmäiseen hanketyyppiin kuului kunnostus- ja huoltotöitä, joita neuvosto ei vielä ollut määritellyt. Näitä töitä varten tarjousten tekijöiden oli ilmoitettava hintaluettelon B-osassa töiden hinta työsuorituksista ja tavarantoimituksista laaditun esimerkinomaisen listan jokaiselle kohdalle. Toiseen hanketyyppiin kuului seitsemän työsuoritusta, jotka neuvosto oli jo määritellyt tarjouspyynnön tekemisen hetkellä, mutta joiden toteuttamisesta tai toteuttamatta jättämisestä neuvosto saattoi päättää myöhemmin. Hintaluettelon C-osassa tarjousten tekijöiden oli määriteltävä hinta näille töille.

11 Hankintaeritelmän mukaan pysyvän työryhmän suorituksista maksetaan määritelty hinta soveltamalla hankintasopimuksessa sovittuja hintoja suoritusten todelliseen kestoon, kun taas hintaluettelon B- ja C-osan eri hankkeisiin liittyvistä suorituksista maksetaan tarjouksessa mainittu hinta. Kolmessa edellä mainitussa tapauksessa tarjouksen tekijöiden oli laadittava hintansa siten, että ne ottavat huomioon sen seikan, että laskutushetkellä tultaisiin soveltamaan kerrointa "yrityksen hallinnon yleisiä kuluja varten".

12 Hankintaeritelmässä todettiin nimittäin, että hintaluettelon A-, B- ja C-osien hintoihin ei kuulunut "urakoitsijana toimivan yrityksen keskushallinnossa tehtyjä suorituksia tai niihin liittyviä suorituksia, kuten [muun muassa]: välilliset henkilöstökustannukset siltä osin kuin ne eivät kuulu hintoihin; henkilöstöhallinto; yleiset toimintakustannukset; yleinen kirjanpito; rakennustyömaa- ja vastuuvakuutukset; takuu töiden loppuunsuorittamisesta; yrityksen johtajien palkat; henkilöstön koulutuskustannukset; yrityksen verot [ja] tuotot". Edellä luetellut "hallinnon yleiset kulut" rahoitettiin kertoimella, joka tarjouksen tekijöiden oli

määriteltävä tarjouksen tekemisen yhteydessä ja jota tultaisiin soveltamaan hintaluettelon A-, B- ja C-osissa tarkoitettujen suoritusten hintoihin. Lisäksi asiaan liittyvistä asiakirjoista ilmenee, että jos tarjouksen tekijä, jonka kanssa hankintasopimus tehdään, palkkaisi alihankkijoita töiden suorittamista varten, sillä olisi oikeus lisätä alihankkijoiden hintaan sen tarjouksessa mainittu korotuskerroin. Kyseessä olevat työt voivat joko olla tai olla olematta hankintaeritelmässä sovittuja töitä.

13 On tärkeää täsmentää, että A- ja B-osia varten ehdotetut hinnat vastasivat vain niissä tarkoitettujen suoritusten karkeasti arvioitua hintaa vuoden ajan, kun taas C-osaa varten ehdotettu hinta oli tiettyjen hankintaeritelmässä tunnistettujen sellaisten hankkeiden hinta, jotka toteutettaisiin hankintasopimuksen voimassaoloaikana.

14 Yhteensä kahdeksalle tarjoajaehdokkaalle ilmoitettiin 28.10.1999, että ne oli hyväksytty osallistumaan rajoitettuun tarjouskilpailumenettelyyn. Näistä kahdeksasta ehdokkaasta kolme, Strabag Benelux N.V. (jäljempänä Strabag), Entreprises Louis De Waele -niminen yritys (jäljempänä De Waele) ja kantaja, toimittivat tarjouspyynnön mukaisen tarjouksen.

15 Kantaja jätti 11.1.2000 tarjouksen, jonka hinta oli 3 946 745,49 euroa vuodessa. Tämä tarjous todettiin hankintaeritelmän mukaiseksi.

16 Tutkittuaan kantajan tarjouksen ensimmäisen kerran neuvosto totesi, että tietyt tarjouksessa olevat hinnat vaikuttivat "epätavallisen alhaisilta" ja että muut hinnat "eivät [kattaneet] edes pelkkää tavaroiden ja laitteiden toimitusta".

Neuvosto kehotti 20.1.2000 päivätyssä kirjeessä kantajaa tarkistamaan laskutoimitukset täsmentäen, mistä kohdista oli kyse. Neuvosto totesi myös, että kantaja oli jättänyt ilmoittamatta tiettyjen keittiölaitteiden hinnat.

17 Neuvostolle 24.1.2000 osoittamassaan kirjeessä kantaja vahvisti hintansa ja kiisti niiden olevan epätavallisen alhaiset täsmentäen seuraavaa:

" — — olemme arvioineet ja valmistelleet tarjouksen äärimmäisen huolellisesti ja tavallisesti käyttämämme tavarantoimittajat (joiden kanssa olemme työskennelleet tiiviisti useiden vuosien ajan) ovat osallistuneet hintojen määrittelemiseen; tältä osin teimme tarjouksen voidaksemme olla äärimmäisen kilpailukykyisiä (kaikkia teknisiä eritelmiä noudattaen), jotta hankintasopimus tehtäisiin kanssamme."

18 Kantajalle 1.2.2000 osoitetussa kirjeessä neuvosto pyysi tietoja tietyistä kantajan tarjouksesta puuttuneista hinnoista. Neuvosto ilmoitti myös, että vaikka kantaja vahvisti 24.1.2000 päivätyssä kirjeessään niiden kohtien hinnat, joita neuvosto piti epätavallisen alhaisina, tässä kirjeessä ei millään tavalla perusteltu näitä hintoja, joista tietyt, erityisesti saniteettikalusteisiin liittyvät, eivät edes kattaneet tavaroiden toimituksia. Tämän jälkeen neuvosto pyysi lisätietoja noin sadasta kohdasta.

19 Kantajan ja neuvoston edustajat kokoontuivat Brysselissä 9.2.2000 selventääkseen tiettyjä tarjouksen seikkoja. Tämän kokouksen jälkeen kantaja antoi 11.2.2000 päivätyllä kirjeellä muodollisen vastauksen neuvoston 1.2.2000 päiväämään kirjeeseen pysytellen yleisesti ottaen 11.1.2000 tekemässään tarjouk-

sessa ehdottamissaan hinnoissa ja perustellen niitä sillä seikalla, että kun kohtia tarkastellaan kokonaisuutena, eri hinnat kompensoivat toisiaan keskenään. Kantaja täsmensi muun muassa seuraavaa:

"Käytäntönämme on ollut tehdä jokaisesta hankkeesta kiinteä hinta-arvio jakamalla kustannukset eri kohtiin tavalla, joka ei aina ole yhdenmukainen, mutta jonka avulla tarjouksen valmistelussa voidaan säästää aikaa. Lisäksi tätä ei sovelleta vain kustannuksiin, vaan myös tuottoihin, joita tarjouksessa on alennettu. Tässä asiassa vahvistamme sitoumuksemme toteuttaa työt kokonaan tai osittain tarjouksemme ja edellytystenne mukaisesti. Olemme arvioineet päätökseemme liittyvät riskit."

20 Ostojen ja tavaranhankintasopimusten neuvoa-antavan komitean (jäljempänä neuvoa-antava komitea) 5.4.2000 antaman lausunnon ja samana päivänä tekemän kertomuksen perusteella neuvosto päätti 12.4.2000 tehdä hankintasopimuksen De Waelen kanssa, jonka tarjouksen hinta oli 4 088 938,10 euroa vuodessa. Tästä päätöksestä julkaistiin 29.4.2000 ilmoitus N:o 054869 (EYVL S 84).

21 Neuvosto ilmoitti kantajalle 14.4.2000 päivätyssä kirjeessä, että sen tarjous oli hylätty.

22 Kantaja vaati neuvostoa 26.4.2000 päivätyssä kirjeessä toimittamaan sille "kahdeksan päivän määräajassa yhteisön viranomaisen viralliset perustelut sille, että kyseistä hankintasopimusta [ei tehty kantajan kanssa]". Kantaja uudisti tämän vaatimuksen 10.5.2000 päivätyssä kirjeessä.

23 Neuvosto vastasi 11.5.2000 päivätyssä kirjeessä kantajan vaatimukseen seuraavalla tavalla:

"Julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta annetun neuvoston direktiivin 93/37/ETY säännösten mukaisesti tarjouskilpailun ratkaisemisen perusteet on toistettu tarjouspyynnön hankintaeritelmässä — — .

Näin ollen 11.1.2000 vastaanotettuja kolmea tarjousta tarkasteltiin ja vertailtiin näiden perusteiden valossa. Tämän seurauksena hankintasopimus päätettiin tehdä De Waelen kanssa, koska se oli esittänyt taloudellisesti edullisimman tarjouksen.

Tiedoksenne lisään, että Rencon tarjousta ei luokiteltu yhdenkään hankintaeritelmässä mainitun kahdeksan perusteen osalta paremmaksi kuin De Waelen tarjous."

24 Korostettuaan sitä, että sen tekemä tarjous oli edullisempi kuin De Waelen tarjous, kantaja vaati 15.5.2000 päivätyssä kirjeessä neuvostolta lisätietoja tarjouksensa hylkäämisestä.

25 Kantaja vaati 24.5.2000 päivätyssä telekopiossa vastausta sen 15.5.2000 päivättyyn kirjeeseen, ja uusi 2.6.2000 vaatimuksen, jonka se oli esittänyt 26.4.2000 päivätyssä kirjeessään. Se vaati myös "jäljennöstä pöytäkirjoista, jotka arviointilautakunta oli laatinut kyseisen tarjouskilpailun yhteydessä esitetyistä tarjouksista".

26 Neuvosto vastasi 14.6.2000 päivätyssä kirjeessään kantajan 15.5. ja 2.6.2000 päivättyihin kirjeisiin ja antoi sille lisätietoja sen tarjouksen hylkäämisestä.

Neuvosto ilmoitti kantajan tarjouksen sijoituksen De Waelen ja Strabagin tarjouksiin nähden jokaisen kahdeksan tarjouskilpailun ratkaisemisen perusteen osalta. Siltä osin kuin erityisemmin on kyse tarjouksen hinnasta, neuvosto täsmensi, että kantajan tarjous sijoittui kolmanneksi ottaen huomioon "niiden epätavallisen alhaisten hintojen erittäin suuren määrän, joita [kantaja] ei ollut perustellut asianmukaisella tavalla — — , yleisten kustannusten korkean kertoimen [ja] sopimuksen korkeamman hinnan, kun sitä arvioidaan viiden vuoden sopimuksenkeston perusteella". Neuvosto päätteli seuraavaa:

"Vaikka [kantajan] tarjous vaikuttaa lyhyellä ajanjaksolla edullisimmalta, hankintasopimusta ei tehdä sen perusteella yhtäältä tarjouksen hinnan takia, kun se lasketaan viidelle vuodelle, ja sen hintoihin liittyvien lukuisten kysymysten vuoksi, ja toisaalta, koska sitä ei muiden arviointiperusteiden osalta ole luokiteltu paremmaksi kuin De Waelen tarjousta."

27 Kantaja vaati uudestaan 21.6.2000 päivätyssä kirjeessään neuvostoa toimittamaan sille jäljennökset hallinnollisesta asiakirjavihkosta. Neuvosto kieltäytyi hyväksymästä tätä vaatimusta 4.7.2000 päivätyssä kirjeessään.

28 Kantaja nosti 3.8.2000 toimittamallaan kannekirjelmällä, joka kirjattiin numerolla T-205/00, kumoamiskanteen neuvoston 4.7.2000 tekemästä päätöksestä, jossa kantajalta evätään mahdollisuus tutustua tarjousten arviointia koskevaan hallintomenettelyn asiakirjavihkoon.

29 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 5.2.2001 toimittamallaan kirjeellä kantaja ilmoitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle peruuttavansa kanteensa asiassa T-205/00, koska neuvosto lopulta toimitti sille kirjaamon välityksellä, jättäessään 12.10.2000 vastineensa, tarjousten arviointia koskevan hallintomenettelyn asiakirjavihkon.

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

30 Kantaja nosti käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 5.1.2001 toimittamallaan kannekirjelmällä.

31 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (viides jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti työjärjestyksensä 64 artiklassa määrättynä prosessinjohtotoimena kirjallisia kysymyksiä asianosaisille ja kehotti neuvostoa toimittamaan tietoja, minkä se on tehnyt asetetussa määräajassa.

32 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 7.2.2002 pidetyssä istunnossa.

33 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— toteaa, että kanne täyttää tutkittavaksi ottamisen edellytykset ja että se on perusteltu

— velvoittaa neuvoston maksamaan 26 063 000 euroa vahingonkorvauksia hyvitysluonteisine korkoineen 12.4.2000 alkaen

— velvoittaa neuvoston korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

34 Neuvosto vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen perusteettomana

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

35 Kantaja vaatii 26 063 000 euron suuruista summaa korvauksena vahingosta, jonka se väittää kärsineensä neuvoston lainvastaisen toiminnan takia kyseessä olevan hankintasopimuksen tekomenettelyn yhteydessä. Kantaja väittää, että neuvosto ei ole noudattanut toimivaltansa rajoja ja on syyllistynyt ilmeiseen huolimattomuuteen kyseisen menettelyn hallinnoinnin yhteydessä. Kantajan mukaan neuvoston laiminlyönnit johtuvat seuraavista seikoista:

— hankintaeritelmässä mainittujen epäselvien valintaperusteiden takia harkintavalta on liian laaja sopimuksen kohteeseen nähden

— sopimuskumppanin lopullisessa valinnassa on muun muassa direktiivin 93/37/ETY 18 artiklan vastaisesti käytetty arviointiperusteita, joita hankintaeritelmässä ei ole täsmennetty, millä kantajan perustellut odotukset on johdettu harhaan

— kantajan tarjouksen hylkäämistä ei ole perusteltu.

36 Neuvosto katsoo ensisijaisesti, että kantajan vaatimus ei ole perusteltu, ja toissijaisesti, että vaaditun korvauksen hinta on liian korkea. Neuvosto katsoo, ettei se ole syyllistynyt yhteenkään niistä laiminlyönneistä, joista sitä syytetään, ja että joka tapauksessa nämä laiminlyönnit eivät ole oikeuskäytännössä tarkoitettujen kaltaisia riittävän ilmeisiä loukkauksia. Tältä osin neuvosto muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-352/98 P, Bergaderm ja Goupil vastaan komissio, 4.7.2000 antaman tuomion (Kok. 2000, s. I-5291) mukaan vain silloin, jos kyseessä olevan toimielimen harkintavalta on oleellisesti vähentynyt tai jopa olematon, pelkästään yhteisön oikeuden rikkomisen voidaan katsoa olevan riittävän ilmeinen rikkominen sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntymiseksi EY 288 artiklan nojalla. Lisäksi neuvosto katsoo, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sillä, kuten muillakin toimielimillä, on laaja harkintavalta huomioon otettavien seikkojen osalta päätettäessä tarjouskilpailun ratkaisemisesta ja että yhteisöjen tuomioistuinten valvonnan on rajoituttava sen tarkastamiseen, ettei ole tapahtunut vakavaa ja ilmeistä virhettä (asia 56/77, Agence européenne d'intérims v. komissio, tuomio 23.11.1978, Kok. 1978, s. 2215, 20 kohta; asia T-19/95, Adia interim v. komissio, tuomio 8.5.1996, Kok. 1996, s. II-321, 49 kohta; asia T-203/96, Embassy Limousines & Services v. parlamentti, tuomio 17.12.1998, Kok. 1998, s. II-4239, 56 kohta ja asia T-139/99, AICS v. parlamentti, tuomio 6.7.2000, Kok. 2000, s. II-2849).

Asianosaisten lausumat

Epäselvien valintaperusteiden käyttöä koskeva väite

37 Kantaja väittää, että neuvosto käytti hankintaeritelmässä liian epäselviä valintaperusteita. Sen mukaan "hankintaeritelmästä ilmenee, että seikkoja, jotka liit-

tyvät urakoitsijan tai sen alihankkijoiden kapasiteettiin oli pidettävä tärkeimpinä — — ja että tarjoukseen liittyvät arviointiperusteet — sen 'vaatimustenmukaisuutta' ja 'summaa' lukuun ottamatta — ovat yllättävällä tavalla miltei olemattomat", kun taas "vain sopimuksen toteuttamiseen, ja siis tarjoukseen, liittyvillä objektiivisilla seikoilla [olisi voitu] säilyttää tarjouksen tekijöiden yhdenvertaisuus ja välttää näin ollen vaikeasti perusteltavat arvoarvostelmat". Lisäksi, koska direktiivin 93/37/ETY 30 artiklan 1 kohdan b alakohdassa, joka koskee "taloudellisesti edullisinta tarjousta", mainitaan kantajan mukaan vain itse tarjoukseen liittyviä seikkoja, niihin ei nyt käsiteltävänä olevassa asiassa voi kuulua tietyt hankintaeritelmän arviointiperusteet, kuten yrityksen kokemus tai tekniset kyvyt ja mahdollisten alihankkijoiden ja tavarantoimittajien taso, jotka ovat vaikeasti arvioitavissa.

38 Neuvosto katsoo, että tähän näkemykseen ei voida yhtyä. Sen mukaan tarjouspyynnössä täsmennettiin selkeästi ne kahdeksan valintaperustetta, joiden perusteella sen oli päätettävä hankintasopimuksen tekemisestä (ks. edellä 8 kohta). Sen mukaan näistä valintaperusteista ilmenee selvästi, että tarjouksen vaatimustenmukaisuus ja hinta eivät olleet ainoita huomioon otettavia seikkoja, vaan että hankintasopimus tehtäisiin direktiivin 93/37/ETY 30 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetun "taloudellisesti edullisimman tarjouksen" perusteella (ks. edellä 6 kohta). Neuvosto katsoo, että tähän säännökseen sisältyy vain esimerkinomainen luettelo perusteista, jotka voidaan ottaa huomioon, ja että ne voivat vaihdella kyseessä olevan hankintasopimuksen mukaan. Neuvoston mukaan tässä tarjouspyynnössä täsmennettiin selkeästi kahdeksan valintaperustetta, joihin kuuluvat yrityksen kokemus ja tekniset kyvyt ja mahdollisten ehdotettujen alihankkijoiden ja tavarantoimittajien taso. Neuvosto lisää, että kantaja ei osoita, että asettaessaan kyseiset perusteet neuvosto olisi ylittänyt toimivaltansa vakavalla ja ilmeisellä tavalla. Neuvosto korostaa, että sen kantajan kanssa käymästä kirjeenvaihdosta ja neuvoa-antavalle komitealle tehdystä kertomuksesta käy lisäksi ilmi, että se on arvioinut objektiivisesti saamansa kolme tarjousta hankintaeritelmän valintaperusteisiin nähden.

Hankintaeritelmässä täsmentämättömien valintaperusteiden käyttöä koskeva väite

39 Kantajan mukaan neuvosto ei valinnut tarjouksen tekijää hankintaeritelmässä mainittujen valintaperusteiden perusteella. Kantaja väittää, että sen tekemä tar-

jous oli hankintaeritelmän mukainen, että se täytti riittävällä tavalla muut valintaperusteet ja että sen tarjouksen hinta oli huomattavasti muita tarjouksia alhaisempi. Näin ollen koska neuvosto sovelsi muita valintaperusteita, joita ei ollut ilmoitettu kantajalle, se petti perustellun luottamuksen, joka kantajalla saattoi olla sopimuksentekomenettelyn lainmukaisuuteen ja asetettujen edellytysten noudattamiseen, ja loukkasi toimielimille oikeuskäytännössä asetetun huolellisuuden ja täsmällisyyden yleistä periaatetta (asia T-73/95, Oliveira v. komissio, tuomio 19.3.1997, Kok. 1997, s. II-381). Kantajan mukaan neuvosto hylkäsi kantajan tarjouksen vedoten pääasiallisesti epätavallisen alhaisiin hintoihin, liian korkeaan kertoimeen ja hankintasopimuksen viiden vuoden kokonaiskestoon nähden liian korkeisiin kokonaishintoihin. Kantaja katsoo kuitenkin antaneensa riittävästi selityksiä siitä tavasta, jolla se määritteli jokaisen näistä seikoista, ja osoittaneensa näin ollen, että perusteet, joita todella sovellettiin neuvoston valinnassa, eivät olleet oikeutettuja ja olivat pettäneet sen perustellut odotukset. Kantaja lisää, että jos neuvosto olisi käyttänyt perusteena hankintaeritelmää, sen tarjouksen hylkääminen ei olisi ollut lainkaan perusteltua.

40 Siltä osin kuin on kyse epätavallisen alhaisina pidetyistä hinnoista, tämä toteamus voidaan kantajan mukaan selittää sillä seikalla, että "täten mainitut hinnat olivat kokonais- eivätkä yksittäishintoja siten, että hintojen nousuilla voidaan kompensoida joitakin alhaisia hintoja" (ks. mm. edellä 17 ja 19 kohta). Lisäksi kantaja väittää kertoneensa 24.1.2000 päivätyssä kirjeessään (ks. edellä 17 kohta) etuoikeutetuista suhteistaan tavanomaisten tavarantoimittajiensa kanssa. Sen mukaan direktiivin 93/37/ETY 30 artiklan 4 kohdassa ei myöskään aseteta hankintaviranomaiselle velvollisuutta hylätä kaikkia epätavallisen alhaisia hintoja. Tässä säännöksessä asetetaan vain velvollisuus vaatia täsmennyksiä epätavallisen alhaisilta vaikuttavien tarjousten sisällöstä. Näin ollen neuvoston päätöstä ei kantajan mukaan voida perustella sillä, että ilmoitetut yksikköhinnat olivat epätavallisen alhaiset, jos eri kohtien kokonaishinnat eivät sitä olleet.

41 Siltä osin kuin on kyse yleisiin kustannuksiin sovellettavista kertoimista kantaja hämmästelee sitä, että neuvosto piti 20 prosentin kerrointa korkeana, kun taas se ei yllättynyt siitä, että De Waele ja Strabag käyttivät 6—8 prosentin kerrointa, vaikka hankintaeritelmän mukaan tähän kertoimeen piti kuulua kaikki edellä

12 kohdassa mainitut kustannukset. Kantaja katsoo soveltaneensa 20 prosentin kerrointa ottaen huomioon hyvän yrityksenhoidon periaatteet. Näiden periaatteiden valossa on mahdotonta sisällyttää mainitut yhdeksän kustannusta 6—8 prosentin marginaaliin. Lisäksi hankintaeritelmässä ei kantajan mukaan missään tapauksessa suositeltu, että tämä kerroin olisi mahdollisimman alhainen.

42 Siltä osin kuin on kyse tarjousten hintojen laskemisesta viiden vuoden mittaisen hankintasopimuksen perusteella, kantajan mukaan neuvosto päätteli virheellisesti, että kantajan tarjous oli vähiten kilpailukykyinen pitkällä aikavälillä. Kantaja korostaa, että tämä valintaperuste ei ole hankintaeritelmässä ja että tämä laskutapa ei näin ollen ollut ennakoitavissa tarjouspyynnön hetkellä. Kantaja väittää myös, että tämä laskutapa on virheellinen, koska se johtaa kokonaishintaan, joka ei voi vastata todellista hintaa tällä aikavälillä. Kantajan mukaan ei ole epäilystäkään, että tietyt hinnat saattoivat vaihdella ja että jotkut hinnat maksettiin vain kerran.

43 Lisäksi kantaja väittää olleensa ainoa, joka noudatti hankintaeritelmää ja jakoi oman voittomarginaalinsa hintansa "A-osaan" — kuten tarjouspyynnön viralliisissa asiakirjoissa edellytettiin —, kun taas Strabag ja De Waele jakoivat sen B- ja C-osiin. Kantajan mukaan oli näin ollen väistämätöntä, että summan merkitsemisestä kokonaisuutena pelkkään A-osaan aiheutui sille vahinkoa ja että sen tarjous oli tältä kohdin kalliimpi kuin kahden muun yhtiön tarjoukset (ks. edellä 10—13 kohta). Lisäksi neuvoston ei olisi pitänyt huomioida kumulatiivisesti yleisten kulujen kerrointa ja hankintasopimuksen kestoa, koska todellisuudessa nämä kaksi seikkaa muodostavat yhden ainoan seikan.

44 Kantaja katsoo myös, että neuvoston valitsemaa linjaa yrityksen kokemukseen ja teknisiin kykyihin liittyvän valintaperusteen arvioinnissa ei ole kerrottu eikä se ole selkeä.

45 Neuvosto väittää, että kantajan perusteluita ei voida hyväksyä. Se väittää tehneensä lopullisen valintansa tarjouspyynnössä mainittujen valintaperusteiden perusteella ja tutkineensa huolellisesti kolmen tarjouksen yhteensopivuuden jokaisen valintaperusteen kanssa.

46 Neuvosto toteaa, että sen kantajan tarjouksesta tekemä arviointi johti seuraaviin päätelmiin:

"— vaatimustenmukaisuus: kolme hakijaa ovat yhdenvertaiset — —

— tarjouksen hinta: [kantaja] on kolmannella sijalla

— määrälliset valintaperusteet: kolmen valintaperusteen osalta [kantaja] on viimeisellä sijalla, yhden perusteen osalta se on jaetulla viimeisellä sijalla ja kahden perusteen osalta kolme tarjouksen tekijää ovat kaikki samalla sijalla."

47 Neuvoston mukaan tarjouksen vaatimustenmukaisuutta koskeva valintaperuste on ehdoton siinä mielessä, että yritys, joka ei täytä sitä, suljetaan suoralta kädeltä pois ilman, että sen tarjousta on tarpeellista tutkia. Tarjouksen hintaa koskeva valintaperuste on neuvoston mukaan objektiivinen valintaperuste, koska tarjoukset voidaan sen avulla asettaa järjestykseen. Neuvosto toteaa, että alhaisin tarjous on sen kannalta kiinnostava, kuitenkin sillä edellytyksellä, että se täyttää laadulliset valintaperusteet. Muut valintaperusteet liittyvät sen mukaan kaikki laatuun, ja niiden avulla voidaan arvioida yrityksen, työryhmän ja tarjottavien toimintatapojen laatu ja kapasiteetti. Neuvoston mukaan nämä kaikki ovat kuitenkin vähemmän tärkeitä kuin vaatimustenmukaisuus ja hinta, koska nämä laadulliset valintaperusteet on jo osittain tutkittu tarjouspyyntökilpailun ensimmäisen vaiheen aikana tarjoajien esittelyasiakirjojen perusteella.

48 Siltä osin kuin on kyse epätavallisen alhaisista hinnoista, neuvosto väittää olevansa direktiivin 93/37/ETY 30 artiklan 4 kohdan nojalla velvollinen hylkäämään kaikki epätavallisen alhaiset hinnat, joita ei voida perustella. Se lisää tähän, että tämän säännöksen avulla se voi vaatia täsmennyksiä epätavallisen alhaisiin hintoihin ja hylätä tarjouksen, jos siinä annetut täsmennykset eivät ole vakuuttavia. Neuvosto väittää esittäneensä tämän säännöksen mukaisesti kantajalle kahteen otteeseen kysymyksiä hyvin monista epätavallisen alhaisista hinnoista, mutta kantaja toimitti sen mukaan vain epäselviä selityksiä hinnoista ja tyytyi vakuuttamaan hintojen olevan oikeat (ks. mm. edellä 16—19 kohta). Neuvosto lisää tähän, että kantajan käyttämä "kokonaisvaltainen" tapa vastata tarjouspyyntöön on rinnastettavissa laskelmointiin, eikä sitä voida näin ollen hyväksyä.

49 Siltä osin kuin on kyse yleisiin kustannuksiin sovellettavasta kertoimesta, neuvosto väittää sen olevan tärkeä seikka hankintasopimuksen järjestelmässä. Neuvoston mukaan tätä seikkaa oli sovellettava hintoihin ilman mitään palveluita, ja se ilmoitettiin hankintaeritelmässä, koska se on osa "hankintasopimuksen hintaan" liittyvää valintaperustetta (ks. edellä 11 ja 12 kohta). Neuvosto korostaa, että kantajan tarjouksessa tämä kerroin oli erittäin korkea, kun taas kahden muun tarjouksen tekijän tarjouksissa se oli huomattavasti alhaisempi ja enemmän markkinoilla noudatetun käytännön mukainen. Kantajan tarjouksen korkeasta prosenttimäärästä olisi näin ollen muodostunut neuvostolle taloudellinen riski, jos sen olisi pitänyt käyttää alihankkijoita sellaisia töitä varten, joita ei ollut mainittu hintaluettelossa täsmennetyissä suorituksissa. Tällaisessa tilanteessa neuvostolle aiheutuvat todelliset kustannukset olisivat nimittäin muodostuneet alihankinnan tai tavarantoimituksen hinnasta edellä mainitulla kertoimella korotettuna. Tällaisissa olosuhteissa neuvostolle aiheutuneet todelliset kustannukset olisivat siis olleet huomattavasti korkeammat kantajan tapauksessa kuin kahden muun tarjouksen tekijän tapauksessa. Neuvosto katsoo, että kantajan on näin ollen osoitettava, että neuvosto on vakavalla ja ilmeisellä tavalla ylittänyt harkintavaltansa rajat katsoessaan, että kantajan ehdottama 20 prosentin kerroin muodosti sille taloudellisen riskin. Lisäksi kantaja ei neuvoston mukaan esittänyt mitään seikkoja tukeakseen väitettään, jonka mukaan hankintaeritelmässä mainitut yhdeksän kustannusta (ks. edellä 12 kohta) oli mahdotonta sisällyttää 6—8 prosentin marginaaliin, joka neuvoston mukaan oli markkinoilla noudatetun käytännön mukainen.

50 Neuvosto väittää myös, että sen etujen mukaista oli tarjousten hintojen vertailu paitsi yhden vuoden aikavälillä, myös koko hankintasopimuksen keston mittai-

sella aikavälillä. Se katsoo, että koska hankintaeritelmässä täsmennettiin, että urakkasopimus tehtäisiin viideksi vuodeksi, oli tavallista ja sen etujen mukaista arvioida eri tarjousten hintoja tällä aikavälillä. Neuvosto lisää, että tämän vertailun perusteella kantajan tarjous ei ollut taloudellisesti edullisin korkean kertoimen vuoksi. Se täsmentää, että tarjouksen C-osan työt (ennalta määritellyt hankkeet) olivat toteutettavissa vain yhden kerran, kun taas A- ja B-osien suoritukset saattoivat olla toteutettavissa koko hankintasopimuksen keston ajan. Neuvosto väittää tutkineensa ehdokkaiden tarjoukset taloudelliselta kannalta käyttämällä objektiivisia ja samoja perusteita. "Nämä kaksi perustetta [käyvät] hankintaeritelmästä selvästi ilmi:

— töiden teoreettinen määrä yhtenä vuotena (= tarjouksen hinta), eli: A + B + 50 % C

— töiden teoreettinen määrä viiden vuoden ajan (= hankintasopimuksen kesto), eli 5A + 5B + 100 % C."

51 Siltä osin kuin on kyse kantajan väitteestä, jonka mukaan neuvosto yhdistää korkean kertoimen ja hankintasopimuksen keston (ks. edellä 43 kohta), neuvosto toteaa, ettei se ymmärrä väitteen sisältöä.

52 Kun on kyse laadullisista valintaperusteista, neuvosto huomauttaa myös, että kantaja ei ole antanut pätevää vastausta viidennen valintaperusteen osalta (joka koskee turvallisuuskoordinointia) ja että sen vastaus kuudenteen valintaperusteeseen (joka koskee alihankkijoita) on riittämätön.

Perustelujen puuttumista koskeva väite

53 Kantaja katsoo, että neuvosto laiminlöi ilmeisellä tavalla direktiivin 93/37/ETY 8 artiklan säännöksiä, joissa sille asetetaan velvollisuus ilmoittaa tarjouksen hylkäämisen perusteet viidentoista päivän kuluessa vaatimuksen esittämisestä. Kantaja väittää, että neuvosto rikkoi myös kansallista lainsäädäntöä (julkisista hankinnoista ja tietyistä julkisista urakka-, tavaranhankinta- ja palvelunhankintasopimuksista 24.12.1993 annettu Belgian laki), jota sovelletaan julkisten hankintasopimusten tekemiseen. Sen mukaan näissä säännöksissä asetetaan hankintaviranomaisille velvollisuus perustella päätöksensä ja kielletään syrjivät käytännöt. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa neuvosto kuitenkin tyytyi tekemään epäselviä toteamuksia, joiden avulla kantaja ei mitenkään voinut arvioida todellisia mahdollisuuksiaan hankintasopimuksen tekemiseen tai päätöksen perusteluita.

54 Kantaja katsoo, että Belgian lakia ei voida jättää soveltamatta sillä perusteella, että yhteisön hankintaviranomaisen avoimuutta ja perusteluvelvollisuutta säännellään vain direktiivillä 93/37/ETY. Kantajan mukaan hankintaeritelmän 32 sivulla nimittäin täsmennetään, että "hankintasopimukseen sovelletaan Belgian oikeutta, jollei Euroopan yhteisöihin sovellettavista erityisistä säädöksistä muuta johdu". Kantaja toteaa myös, että peruuttaessaan kanteensa asiassa T-205/00 (ks. edellä 28 ja 29 kohta) se ei luopunut oikeudestaan vaan pelkästään oikeudenkäynnistä. Tämä kanne koski sen mukaan vain neuvoston päätöstä toimittaa sille pyynnön kohteena ollut hallintomenettelyn asiakirjavihko, eikä sen päätöksen lainmukaisuutta, jolla neuvosto hylkäsi tarjouksen. Kantaja väittää voivansa joka tapauksessa riitauttaa viimeksi mainitun päätöksen siltä osin kuin on kyse sen perusteluista direktiivin 93/37/ETY 8 artiklaan nähden.

55 Kantaja väittää, että neuvoston 11.5.2000 päiväämä kirje (ks. edellä 23 kohta), joka oli ensimmäinen vastaus sen vaatimukseen saada tietoonsa "yhteisön viranomaisen viralliset perustelut sille, että se suljettiin pois hankintasopimuksesta", ei ole direktiivissä 93/37/ETY edellytetty tiedonanto hylkäämisperusteista, koska tässä kirjeessä ei ilmoitettu yhtään perustetta. Kantaja

lisää, että neuvoston 14.6.2000 päivätty kirje (ks. edellä 26 kohta) ei myöskään voi muodostaa edellytettyjä perusteluita, koska yhtäältä se lähetettiin yli puolentoista kuukauden kuluttua kantajan ensimmäisen, 15.5.2000 esittämän vaatimuksen jälkeen (ks. edellä 24 kohta) ja toisaalta siinä vain ilmoitetaan kolmen hakijan sijoitukset kahdeksan arviointiperusteen osalta, mutta ilman mitään perusteluita, paitsi hintaa koskevan sen valintaperusteen osalta, jonka soveltaminen on riitautettu.

56 Neuvosto väittää, että kantajan väite, joka koskee avoimuuden laiminlyöntiä, on täysin perusteeton. Se katsoo, että 24.12.1993 annettua Belgian lakia ei voida soveltaa nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, koska sen on julkisen urakkasopimuksen hankintaviranomaisena "noudatettava direktiiviä 93/37/ETY, joka on ainoa säädös, joka koskee yhteisön hankintaviranomaisen avoimuutta ja perusteluvelvollisuutta".

57 Neuvosto korostaa, että kantaja nosti tämän direktiivin 8 artiklan 1 kohdan perusteella kumoamiskanteen neuvoston päätöksestä, jossa kieltäydyttiin vastaamasta myöntävästi kantajan vaatimukseen saada tutustua "hallintomenettelyn asiakirjavihkoon", ja että kantaja peruutti tämän kanteen, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyn menettelyn aikana neuvosto toimitti sille tämän asiakirjavihkon. Neuvosto katsoo, että tästä peruuttamisesta on pääteltävä, että kantaja ei enää riitauta hylkäämispäätöksen lainmukaisuutta siltä osin kuin on kyse sen perusteluista.

58 Neuvosto vakuuttaa noudattaneensa direktiivissä 93/37/ETY asetettua perusteluvelvollisuutta, sillä se on ensin 14.4.2000 päivätyllä kirjeellä ilmoittanut kantajalle sen tarjouksen hylkäämisestä ja tämän jälkeen 11.5.2000 päivätyllä kirjeellä vastannut sen 26.4. ja 10.5.2000 esittämään nimenomaiseen vaatimukseen ilmoittaa sille "yhteisön viranomaisen viralliset perustelut" sen poissulkemiselle. Neuvosto katsoo ilmoittaneensa kantajalle 11.5.2000 päivätyssä kirjeessä, mitä menettelyä oli noudatettu, hylkäämisen perustelut ja perustelut sille, että hankintasopimus päätettiin tehdä De Waelen kanssa.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

59 EY 288 artiklan toisessa kohdassa määrätään, että sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun perusteella yhteisö korvaa toimielintensä ja henkilöstönsä tehtäviään suorittaessaan aiheuttaman vahingon jäsenvaltioiden yhteisten yleisten periaatteiden mukaisesti.

60 Yhteisö on sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa vahingosta ainoastaan, jos seuraavat edellytykset täyttyvät: toimielinten moitittu toiminta on lainvastaista, vahinko on tosiasiassa syntynyt ja toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys. Näistä edellytyksistä ensimmäisen osalta oikeuskäytännössä vaaditaan, että näytetään toteen oikeussäännön, jonka tarkoituksena on suojata yksityisiä, riittävän ilmeinen rikkominen (ks. vastaavasti em. asia Bergaderm ja Goupil v. komissio, tuomion 42 kohta ja asia T-210/00, Biret ja Cie v. neuvosto, tuomio 11.1.2002, Kok. 2002, s. II-47, 52 kohta). Jos yksi näistä edellytyksistä jää täyttymättä, vaatimus on kokonaisuudessaan hylättävä, eikä ole tarpeen tutkia sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun muita edellytyksiä (asia C-146/91, KYDEP v. neuvosto ja komissio, tuomio 15.9.1994, Kok. 1994, s. I-4199, 19 kohta).

61 Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, siltä osin kuin on kyse yhteisön lainvastaisen toiminnan edellytyksestä, kantaja väittää, että edellä 35 kohdassa mainittujen laiminlyöntien vuoksi neuvosto rikkoi direktiivin 93/37/ETY säännöksiä ylittäessään toimivaltansa rajat ja laiminlyödessään ilmeisellä tavalla huolellisuutta sopimuksentekomenettelyn hoitamisessa.

62 Tältä osin on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan neuvostolla on laaja harkintavalta huomioon otettavien seikkojen osalta päätettäessä tarjouskilpailun ratkaisemisesta (em. asia Agence européenne d'intérims v. komissio, tuomion 20 kohta; em. asia Adia interim v. komissio, tuomion 49 kohta ja em. asia Embassy Limousines & Services v. parlamentti, tuomion 56 kohta).

63 Jos toimielimellä on harkintavaltaa, ratkaiseva peruste yhteisön oikeuden rikkomisen luokittelemiseksi riittävän ilmeiseksi on tämän toimielimen harkintavallalle asetettujen rajojen ilmeinen ja vakava ylittäminen (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-46/93 ja C-48/93, Brasserie du pêcheur ja Factortame, tuomio 5.3.1996, Kok. 1996, s. I-1029, 55 kohta; yhdistetyt asiat C-178/94, C-179/94 ja C-188/94—C-190/94, Dillenkofer ym., tuomio 8.10.1996, Kok. 1996, s. I-4845, 25 kohta ja em. asia Bergaderm ja Goupil v. komissio, tuomion 43 kohta). Tästä seuraa, että ensimmäinen edellytys sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntymiselle täyttyy vain jos osoitetaan, että neuvosto on syyllistynyt edellä 35 kohdassa mainittuihin virheisiin ja laiminlyönteihin ja että ne merkitsevät sen harkintavallalle tarjouspyyntöjä koskevissa asioissa asetettujen rajojen ilmeistä ja vakavaa ylittämistä.

Alustavat toteamukset

64 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo alustavasti, että on tarkoituksenmukaista muistuttaa kyseisen tarjouspyyntökilpailun kohteena olevan hankintasopimuksen erityiset ominaispiirteet. Ensimmäiseksi kyseessä olevaa hankintasopimusta ei tehty alhaisimman hinnan perusteella, vaan taloudellisesti

edullisimman tarjouksen perusteella, mikä edellyttää eri perusteiden soveltamista kyseessä olevan hankintasopimuksen mukaan (ks. mm. jäljempänä 65 kohta). Toiseksi menettelyn oli tarkoitus johtaa viiden vuoden ajan voimassa olevan puitesopimuksen tekemiseen, jonka voimassaoloa voidaan jatkaa vuodeksi kerrallaan. Kolmanneksi hankintasopimus oli luonteeltaan yhdistetty, ja se käsitti kolme erityyppistä suoritusta, joiden hintojen määrittelytavat olivat erilaiset. Lisäksi hankintasopimuksen B-osa käsitti huomattavan määrän suorituksia, jotka oli tarkoitus määritellä ja maksaa vasta hankintasopimuksen toteuttamisen aikana. Kyseessä olevan hankintasopimuksen erityiset ominaispiirteet huomioon ottaen tarjousten vertailu, joka neuvoston oli suoritettava, edellytti väistämättä, että neuvosto tarkisti tarjouksissa ilmoitettujen yksikköhintojen oikeellisuuden ja luotettavuuden, mutta myös, että neuvosto arvioi hankintasopimuksessa sovittujen suoritusten kokonaishinnan viiden vuoden ajalta käyttäen perusteena sopimusehtoja ja tarjouksissa ilmoitettuja hintoja.

Epäselvien valintaperusteiden käyttöä koskeva väite

65 Siltä osin kuin on kyse väitetyistä tarjouskilpailun ratkaisemisessa käytetyistä epäselvistä perusteista, on huomautettava aluksi, että soveltaessaan direktiivin 93/37/ETY 30 artiklan 1 kohtaa neuvosto ei päätynyt mainitsemaan tarjouspyynnössään "pelkästään alinta hintaa", vaan "taloudellisesti edullisimman tarjouksen". Tältä osin direktiivin 93/37/ETY 30 artiklan 1 kohdan b alakohdassa, joka koskee taloudellisesti edullisinta tarjousta, säädetään, että perusteena on käytettävä "eri perusteita sopimuksen mukaan: esimerkiksi hintaa, toteutusaikaa, käyttökustannuksia, kannattavuutta, teknisiä ansioita".

66 Direktiivin 93/37/ETY 30 artiklan 2 kohdasta seuraa, että kun hankintasopimus tehdään taloudellisesti edullisimman tarjouksen perusteella, hankintaeritelmässä on ilmoitettava ne sopimuksen tekemisen perusteet, joita neuvosto aikoo sovel-

taa. Lisäksi tässä säännöksessä jätetään neuvoston valittavaksi ne sopimuksen tekemisen perusteet, joita se aikoo käyttää sillä edellytyksellä, että valituilla perusteilla on tarkoitus selvittää taloudellisesti edullisin tarjous. Neuvoston on nimittäin voitava tehdä harkinnanvarainen ratkaisu kyseisen hankinnan mukaisesti määräytyvien laadullisten ja määrällisten perusteiden perusteella voidakseen määritellä taloudellisesti edullisimman tarjouksen (ks. vastaavasti asia 274/83, komissio v. Italia, tuomio 28.5.1985, Kok. 1985, s. 1077, 25 kohta).

67 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/50/ETY (EYVL L 209, s. 1) säännöksiä vastaavien säännösten yhteydessä yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että tämän direktiivin 36 artiklan 1 kohdan a alakohtaa ei voida tulkita siten, että jokaisen niistä perusteista, joita hankintaviranomainen käyttää taloudellisesti edullisimman tarjouksen selvittämiseksi, olisi välttämättä oltava puhtaasti taloudellinen, sillä ei voida sulkea pois sitä, että sellaisetkin seikat, jotka eivät ole puhtaasti taloudellisia, saattavat vaikuttaa tarjouksen arvoon kyseisen hankintaviranomaisen näkökulmasta (asia C-513/99, Concordia Bus Finland, tuomio 17.9.2002, 55 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

68 Tästä seuraa, että direktiivin 93/37/ETY 30 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ei voida tulkita siten, että jokaisen neuvoston valitseman perusteen taloudellisesti edullisimman tarjouksen selvittämiseksi olisi välttämättä oltava määrällinen tai pelkästään hintaluettelon hintoihin suuntautuva. Eri seikat, jotka eivät ole puhtaasti määrällisiä, voivat nimittäin vaikuttaa töiden suorittamiseen ja näin ollen tarjouksen taloudelliseen arvoon. Näin ollen tarjouksen tekijän ja sen työryhmän kokemus ja tekniset kyvyt, tottumus kyseessä olevassa hankintasopimuksessa tarkoitetun tyyppisiin hankkeisiin ja ehdotettujen alihankkijoiden taso ovat kaikki laadullisia seikkoja, jotka voivat aiheuttaa viivästyksiä töiden suorittamisessa tai tarvetta ylimääräisiin töihin, jos ne eivät vastaa hankintasopimuksessa edellytettyä tasoa. Tästä seuraa, että vaikka tiettyjä hankintaeritelmässä mainittuja perusteita sen arvioimiseksi, kykeneekö tarjouksen tekijä suorittamaan työt, ei ole ilmoitettu määrällisesti, niitä voidaan soveltaa objektiivisesti ja yhdenmu-

kaisesti tarjousten vertaamista varten ja niillä on selkeästi merkitystä taloudellisesti edullisimman tarjouksen selvittämiseksi.

69 Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, kuten neuvosto on täsmentänyt (ks. edellä 47 kohta), hankintaeritelmässä mainitut kahdeksan perustetta ovat tarjouksen vaatimustenmukaisuutta koskevaa ensimmäistä perustetta lukuun ottamatta luonteeltaan laadullisia ja määrällisiä. Koska tarjouksen vaatimustenmukaisuutta koskeva valintaperuste on ehdoton, tarjous on hylättävä, jos se ei ole hankintaeritelmän mukainen. Toinen valintaperuste, eli tarjouksen hinta, on luonteeltaan määrällinen ja muodostaa objektiivisen perustan kunkin tarjouksen kustannusten ja hintojen vertailulle. Kuusi muuta perustetta ovat kaikki luonteeltaan laadullisia, ja niiden pääasiallinen tehtävä on tarkistaa, että jokaisella tarjouksen tekijällä on hankintasopimuksen töiden suorittamista varten keskeiset taidot ja kyvyt. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että vaikka nämä kuusi valintaperustetta, joihin kuuluu yrityksen kokemus ja tekniset kyvyt ja mahdollisten ehdotettujen alihankkijoiden taso, eivät ole ehdottomia tai määrällisiä kuten kaksi ensimmäistä, ne eivät kuitenkaan ole epäselviä ja niitä kaikkia voidaan arvioida objektiivisesti ja konkreettisesti. Lisäksi on korostettava, että sellaiset valintaperusteet kuten yrityksen kokemus ja tekniset kyvyt ja mahdollisten ehdotettujen alihankkijoiden taso, ovat seikkoja, jotka voivat vaikuttaa tarjouksen arvoon ja kuuluvat, toisin kuin mitä kantaja väittää, hankintaeritelmän valintaperusteisiin.

70 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kantaja tyytyy vakuuttamaan, että hankintaeritelmässä mainittujen valintaperusteiden avulla ei voitu säilyttää tarjouksen tekijöiden yhdenvertaisuutta, mutta se ei kuitenkaan esittänyt tästä mitään todistetta eikä myöskään vedonnut syrjintään, jota siihen olisi kohdistettu. Asiakirjavihkosta ja neuvoa-antavalle komitealle tehdystä selonteosta ilmenee joka tapauksessa selkeästi, että käsiteltävänä olevan asian kolme tarjousta tutkittiin tarvittavalla huolellisuudella ja että valintaperusteita sovellettiin ilman mitään erottelua.

71 Näin ollen on todettava, että hankintaeritelmässä mainitut kahdeksan arviointiperustetta olivat avoimia ja hankintasopimuksen luonteen kannalta merkityksellisiä ja että niillä pyrittiin selvittämään taloudellisesti edullisin tarjous.

72 Edellä todetusta seuraa, että neuvosto ei ylittänyt harkintavaltansa rajoja muotoillessaan hankintaeritelmässä valintaperusteita.

Hankintaeritelmässä täsmentämättömien valintaperusteiden käyttöä koskeva väite

73 Kantaja katsoo myös, että neuvosto ei valinnut tarjouksen tekijää hankintaeritelmässä ilmoitettujen valintaperusteiden perusteella, vaan muiden valintaperusteiden perusteella, joita sille ei ole ilmoitettu, ja petti täten perustellun luottamuksen, joka kantajalla oli siihen, että sopimuksentekomenettely tapahtuu lainmukaisesti. Kantajan mukaan neuvosto hylkäsi sen tarjouksen vedoten kolmeen perusteeseen, epätavallisen alhaiseen hintaan tarjouksessa, liian korkeaan kertoimeen ja liian korkeisiin kokonaishintoihin viiden vuoden sopimuksenkeston ajan. Kantaja katsoo kuitenkin selventäneensä riittävästi sitä tapaa, jolla jokainen näistä seikoista määriteltiin, mikä osoittaa, että neuvoston valintaan tosiasiallisesti vaikuttaneet perusteet eivät olleet oikeutettuja ja niillä petettiin kantajan perustellut odotukset.

74 Kun on kyse neuvoston epätavallisen alhaisina pitämistä hinnoista, on selvää, että kantaja käytti tietyissä kohdissa kokonaishintoja sen sijaan, että se olisi edellytysten mukaisesti ilmoittanut yksikköhinnat jokaiselle hankintaeritelmässä mainitulle kohdalle. Neuvoa-antavalle komitealle tehdyn selonteon mukaan tarjouksen tekijän hintoja, jotka olivat yli puolet alhaisemmat kuin muiden tarjouksen tekijöiden hinnat ja arkkitehtien arvioimat hinnat, pidettiin epätavallisen alhaisina, minkä perusteella kyseessä olevat hinnat olivat epäilyksenalaiset. Asiakirja-aineistosta ilmenee, että neuvosto vaati kantajalta useaan kertaan täsmennyksiä useista hinnoista, joilla sen mukaan ei katettu edes tavaroiden ja laitteiden toimituksia. Siitä huolimatta, että asianosaiset olivat useaan kertaan keskenään yhteydessä tästä asiasta, kantaja ei kuitenkaan luopunut näistä hinnoista tarjouksessaan. Kantaja ilmoitti, että laskemalla kokonaishinnat se säästi aikaa tarjouksensa valmistelussa ja vahvisti, että hinnat olivat oikeat. Se vahvisti

myös valmistelleensa tarjouksensa yhteistyössä tiettyjen sen tavallisesti käyttämien tavarantoimittajien kanssa ja vahvisti sitoumuksensa suorittaa työt tarjouksensa mukaisesti (ks. mm. edellä 17 kohta).

75 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kantaja ei voi syyttää neuvostoa siitä, että se tarkisti huomattavan määrän sen tarjouksen sisältämistä hinnoista. Direktiivin 93/37/ETY 30 artiklan 4 kohdan sanamuodosta nimittäin ilmenee, että neuvoston on ensinnäkin yksilöitävä epäilyksenalaiset tarjoukset ja toiseksi annettava asianomaisille yrityksille mahdollisuus osoittaa tarjoustensa asiallisuus pyytämällä näiltä tarpeellisiksi katsomansa täsmennykset ja kolmanneksi arvioitava asianomaisten yritysten toimittamien selvitysten merkityksellisyys ja neljänneksi tehtävä päätös näiden tarjousten hyväksymisestä tai hylkäämisestä (yhdistetyt asiat C-285/99 ja C-286/99, Lombardini ja Mantovani, tuomio 27.11.2001, Kok. 2001, s. I-9233, 55 kohta). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa esimerkiksi, että vastineessaan neuvosto ilmoitti esittäneensä kantajalle tiedusteluita erittäin suuresta määrästä epätavallisen alhaisia hintoja, eli 319 tavaran hintaa hintaluettelon 1 020 hinnasta. Lisäksi se pyysi kantajalta selvennystä erinäisistä ilmeisen epätavallisista seikoista ja muun muassa ovien hinnoista, jotka ovat samat, oli kyseessä sitten yksinkertaiset, kaksinkertaiset tai lasiovet. Kantaja ei toimittanut vastauskirjelmässään eikä suullisessa käsittelyssä vakuuttavaa perustelua näiden epätavallisuuksien osalta.

76 Tältä osin on todettava, että vaikka neuvostolla ei ole direktiivin 93/37/ETY 30 artiklan 4 kohdan mukaisesti velvollisuutta tarkistaa jokaisen tarjouksen jokaista hintaa, sen on kuitenkin tutkittava sellaisten tarjousten luotettavuus ja asiallisuus, jotka kokonaisuutena vaikuttavat epäilyttäviltä, mikä edellyttää, että neuvosto vaatii tarvittaessa täsmennyksiä epäilyttäviltä vaikuttavista yksittäisistä hinnoista ja erityisesti jos niitä on paljon. Lisäksi se seikka, että kantajan tarjouksen oli katsottu olevan hankintaeritelmän mukainen, ei vapauttanut neuvostoa tämän saman artiklan mukaisesta velvollisuudestaan tarkistaa tarjouksen hinnat, jos tarjousten tutkimisen aikana ja niiden vaatimustenmukaisuuden alkuperäisen arvioinnin jälkeen ilmenee epäilyksiä niiden luotettavuudesta.

77 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että neuvosto on noudattanut direktiivin 93/37/ETY 30 artiklan 4 kohdassa säädettyä menettelyä asianmukaisella tavalla ja on erityisesti täyttänyt vaatimukset tämän menettelyn kontradiktorisesta luonteesta tarjoamalla kantajalle useaan kertaan mahdollisuuden osoittaa, että tarjous on asiallinen. Tältä osin asianosaisten välisestä kirjeenvaihdosta ja muun muassa kantajan neuvostolle 24.1. ja 11.2.2000 osoittamista kirjeistä (ks. edellä 17 ja 19 kohta) käy ilmi, että neuvoston täsmällisistä kysymyksistä huolimatta kantaja tyytyi vahvistamaan yleisesti sen tarjouksessa ilmoitettujen hintojen asiallisuuden esittämättä mitään merkityksellistä todistetta, joka osoittaisi yksikköhintojen luotettavuuden.

78 On todettava, että neuvosto ei ylittänyt ilmeisellä ja vakavalla tavalla sen harkintavallalle tässä asiassa asetettuja rajoja ottaessaan kantajan tarjouksen arvioinnissa huomioon sen, että siinä ilmoitettiin useita epätavallisen alhaisia hintoja ja sen, että se ei saanut direktiivin 93/37/ETY 30 artiklan 4 kohdassa säädetyn kontradiktorisen menettelyn jälkeenkään vakuuttavaa selitystä.

79 Näin ollen kantajan epätavallisen alhaisista hinnoista esittämiä perusteluita ei voida hyväksyä.

80 Kantaja katsoo, että neuvosto on virheellisesti katsonut, että sen tarjoukseen sisältynyt 20 prosentin kerroin edellä 12 kohdassa mainittuja "yrityksen keskushallinnon yleisiä kuluja" varten on korkea. Kantaja väittää, että nämä kulut oli mahdotonta sisällyttää 6—8 prosentin marginaaliin, kuten De Waele ja Strabag tarjouksissaan tekivät.

81 On todettava, että kantaja tyytyy vahvistamaan, että tämä oli mahdotonta esittämättä tältä osin mitään selvitystä tai todisteita.

82 Lisäksi on todettava, että kantajan ehdottama kerroin "yrityksen keskushallinnon yleisiä kuluja" varten oli huomattavasti korkeampi kuin muilla tarjouksen tekijöillä ja siitä aiheutui neuvoston mukaan sille taloudellinen uhka, jos kantajan olisi pitänyt käyttää alihankkijoita sellaisia töitä varten, joita ei ollut mainittu hankintaeritelmän hintaluettelossa täsmennetyissä suorituksissa. Määritelläkseen vastauksessa, jonka neuvosto antoi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ennen istuntoa esittämään kysymykseen, jolla pyrittiin osoittamaan väitetyn taloudellisen uhan todellisuus, mikä töiden hinta olisi ollut, jos kantaja olisi ne suorittanut, neuvosto teki kantajan tarjouksessaan ilmoittamien lukujen ja kertoimen perusteella johtopäätöksen, joka perustui De Waelen kanssa tehdyn hankintasopimuksen ensimmäisen vuoden aikana yhdessä sen rakennuksista tehtyihin töihin. Seuraavaksi neuvosto vertasi tätä hintaa De Waelen suorittamien töiden hintaan laskien sen yhden ja viiden vuoden eli suunnitellun sopimuksenkeston ajanjaksolle. Koska alihankkijat suorittivat suuren osan kyseisistä töistä, tästä simuloinnista seuraa, että neuvoston olisi tarvittaessa pitänyt maksaa kantajalle huomattavasti korkeampi summa kuin minkä se maksoi De Waelelle samojen töiden suorittamisesta. Tästä seuraa, että suorittaessaan arviota, jonka tarkoitus oli saada taloudellisesti edullisin tarjous viiden vuoden sopimuksenkeston ajaksi, neuvosto otti aivan oikein huomioon mahdollisen vaikutuksen, joka saattoi aiheutua siitä erosta, joka kantajan ehdottaman 20 prosentin kertoimen ja muiden tarjouksen tekijöiden ehdottamien kertoimien välillä oli.

83 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo siis, että kantaja ei osoittanut, että neuvosto teki ilmeisen ja vakavan arviointivirheen katsoessaan kantajan tarjouksen arvioinnin yhteydessä, että 20 prosentin kerroin oli taloudellinen riski. Lisäksi se seikka, että neuvosto ei suositellut hankintaeritelmässä, että tämä kerroin olisi mahdollisimman alhainen, ei ole merkityksellinen, koska hintaluettelon tarkoitus on velvoittaa tarjouksen tekijät ilmoittamaan kaikki hintansa, myös kertoimen, olivatpa ne korkeat tai ei, jotka mahdollisesti tulevat sitomaan sopimusosapuolia.

84 Kantajan väite, joka liittyy "yrityksen keskushallinnon yleisiin kuluihin" sovellettavaan kertoimeen, on siis hylättävä.

85 Siltä osin kuin on kyse tarjousten hinnan laskemisesta viiden vuoden ajalle, minkä neuvosto suoritti tarjousten arvioinnin yhteydessä, kantaja katsoo, että neuvosto päätteli virheellisesti, että pitkällä aikavälillä sen tarjous oli vähiten kilpailukykyinen. Kantaja toteaa muun muassa, että neuvoston käyttämää "kaavaa" "5A + 5B + C" ei ollut hankintaeritelmässä ja että tarjouspyynnön tekemisen hetkellä tämä laskentatapa ei ollut ennakoitavissa. Lisäksi kantaja väittää, että tämä laskentatapa on virheellinen, koska sen perusteella saatu kokonaishinta ei voi vastata töiden todellista hintaa viiden vuoden ajan.

86 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa alustavasti, että tämän kysymyksen osalta neuvostolla oli laaja harkintavalta ja että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valvonnan on rajoituttava sen tarkastamiseen, ettei ole tapahtunut vakavaa ja ilmeistä virhettä. Aluksi on todettava, että vaikka hankintaeritelmä ei sisältänyt kyseessä olevaa kaavaa, tarjouspyynnössä ja hankintaeritelmässä täsmennettiin selkeästi, että hankintasopimuksen tavallinen kesto oli viisi vuotta (ks. mm. edellä 7 kohta). Kyseessä olevan kaavan soveltaminen mahdollisti, että kolmen tarjouksen tekijän tarjousten sanamuodon perusteella tehtiin johtopäätös hankintasopimuksesta neuvostolle viiden vuoden ajan aiheutuvasta kokonaishinnasta ottaen huomioon hintaluettelon A-, B- ja C-osien suoritusten eri ominaispiirteet. Koska kantajan tekemän tarjouksen hinta, 3 946 745,49 euroa vuodessa (ks. edellä 15 kohta), oli alhaisempi kuin kahden muun tarjouksen hinta vuodessa, neuvosto saattoi tekemänsä johtopäätöksen avulla vertailla sekä kolmen tarjouksen taloudellisia kokonaisetuja viiden vuoden sopimuksenkestoon nähden, että hintaluettelon A-, B- ja C-osissa tarkoitettujen suoritusten erityisiä ominaispiirteitä. Näin ollen neuvosto saattoi todeta, että kantajan tarjous oli pitkällä aikavälillä kallein. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että vaikka edellä 85 kohdassa toistettu kaava ei ollut hankintaeritelmässä, kaavan käyttäminen oli kuitenkin ennakoitavissa ja kohtuullista ottaen huomioon muun muassa hankintasopimuksen kesto.

87 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että edellä 43 kohdassa esitetyt kantajan perustelut eivät ole ymmärrettäviä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei saanut näistä perusteluista selvyyttä kantajan niihin kysymyksiin antamista vastauksista, jotka sille esitettiin istunnossa ja ennen sitä. Työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan perustelut on siis hylättävä (ks. asia T-154/98, Asia Motor France ym. v. komissio, määräys 21.5.1999, Kok. 1999, s. II-1703, 49 kohta).

88 Edellä todetusta seuraa, että kantaja ei osoittanut neuvoston tehneen ilmeisen ja vakavan virheen arvioidessaan tarjousten hintoja hankintasopimuksen keston ajalle. Näin ollen kantajan väitteet, jotka koskevat tarjousten hintojen arviointia, on hylättävä.

Perustelujen puuttumista koskeva väite

89 Siltä osin kuin on kyse väitetystä perusteluvelvollisuuden loukkaamisesta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kantajan esittämään 26 063 000 euron vahingonkorvausvaatimukseen (ks. edellä 33 kohta) kuuluu muun muassa 24 000 000 euron vaatimus korvauksena vahingosta, joka aiheutui menetetystä mahdollisuudesta saada kyseessä oleva hankintasopimus. On huomautettava, että vaikka olisi katsottava, että neuvosto ei perustellut riittävästi päätöstään hylätä kantajan tarjous, tämä ei osoita, että hankintasopimuksen tekeminen De Waelen kanssa muodostaa virheen tai että tämän tosiseikan ja menetyksen, johon kantaja vetoaa, välillä on syy-yhteys.

90 Siltä osin kuin on kyse edellä 57 kohdassa esitetyistä neuvoston perusteluista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajan asiassa T-205/00 nostamassa kanteessa vaadittiin neuvoston sen päätöksen kumoamista, jossa kantajalta evättiin mahdollisuus tutustua tarjousten arviointia koskevaan hal-

lintomenettelyn asiakirjavihkoon, ja että se oli siis nostettu päätöksestä, joka on riidanalaisesta päätöksestä erillinen. Koska kantaja peruutti kyseisen kanteen, sillä ei ole vaikutusta nyt käsiteltävänä olevaan kanteeseen.

91 Kun on kyse kantajan edellä 54 kohdassa esittämästä väitteestä, joka koskee tarjouspyyntökilpailuja koskevia Belgian oikeuden säädöksiä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että hankintaeritelmän 26 kohdan a kohdan maininnan, jonka mukaan "hankintasopimukseen sovelletaan Belgian oikeutta", tarkoitus oli, että asiaa koskevia Belgian oikeuden säädöksiä sovelletaan mahdolliseen sopimuksen tekoon ja hankintasopimuksessa tarkoitettujen suoritusten toteuttamiseen. Tämä mainінta ei sen sijaan kata hankintasopimuksen tekemistä edeltäneitä menettelyitä, joita säännellään pelkästään direktiivin 93/37/ETY säännöksillä. Näin ollen on aiheellista määritellä sen perusteluvelvollisuuden laajuus, joka neuvostolla on direktiivin 93/37/ETY 8 artiklan 1 kohdan, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 97/52/EY, nojalla sitä tarjouksen tekijää kohtaan, jota ei valittu sopimuksentekomenettelyn yhteydessä.

92 Tästä viimeksi mainitusta säännöksestä ja edellä mainitussa asiassa Adia interim vastaan komissio annetusta tuomiosta seuraa, että neuvosto täyttää perusteluvelvollisuutensa, jos se ensinnäkin ilmoittaa välittömästi hylätyille tarjouksen tekijöille niiden tarjouksen hylkäämisestä lähettämällä näille pelkän tiedonannon ilman perusteluita ja toimittaa tämän jälkeen niille tarjouksen tekijöille, jotka sitä nimenomaisesti vaativat, valitun tarjouksen ominaispiirteet ja edut sekä sopimuspuoleksi valitun tarjoajan nimen viidentoista päivän määräajan kuluessa kirjallisen vaatimuksen vastaanottamisesta.

93 Tämä menettelytapa on EY 253 artiklassa määrätyn sen perusteluvelvollisuuden mukainen, jonka mukaan perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä toimenpiteen tekijän päättely siten, että yhtäältä niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiansa, ja että toisaalta yhteisöjen tuomioistuimet voivat tutkia toimenpiteen laillisuuden (asia T-166/94, Koyo Seiko v. neuvosto, tuomio 14.7.1995, Kok. 1995, s. II-2129, 103 kohta ja em. asia Adia interim v. komissio, tuomion 32 kohta).

94 Näin ollen sen määrittelemistä varten, onko neuvosto täyttänyt perusteluvelvollisuutensa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että on aiheellista tutkia kantajalle 11.5.2000 lähetetty kirje, jossa vastattiin sen 26.4.2000 esittämään nimenomaiseen pyyntöön.

95 On todettava, että 11.5.2000 päivätyssä kirjeessä neuvosto perusteli riittävän yksityiskohtaisesti syitä, joiden vuoksi se hylkäsi kantajan tarjouksen, sekä esitti De Waelen tarjouksen ominaispiirteet ja siihen liittyvät edut. Tästä kirjeestä ilmenee selkeästi menettely, jota noudatettiin kolmen tarjouksen tekijän tarjousten arvioinnissa, ja se, että De Waelen tarjous hyväksyttiin, koska se oli taloudellisesti edullisin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajalla oli mahdollisuus saada välittömästi tietää täsmällinen syy, jonka vuoksi sen tarjous hylättiin, eli että sen tarjous oli taloudellisesti vähemmän edullinen kuin De Waelen tarjous. Neuvosto lisäsi vielä, että kantajan tarjousta ei luokiteltu yhdenkään hankintaeritelmässä mainitun kahdeksan perusteen osalta paremmaksi kuin De Waelen tarjous.

96 Joka tapauksessa ja toisin kuin mitä kantaja väittää (ks. edellä 55 kohta), neuvoston 14.6.2000 päivätty kirje voidaan myös ottaa huomioon sen tutkimista varten, olivatko asian perustelut riittävät, koska perusteluvelvollisuutta on arvioitava niiden tietojen mukaan, jotka kantajalla oli tiedossaan kanteen nostamisen hetkellä. Jos, kuten nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, kantaja vaatii asianomaiselta toimielimeltä lisäselvityksiä jostakin päätöksestä ennen kanteen nostamista, mutta direktiivin 93/37/ETY 8 artiklan 1 kohdassa säädetyn päivämäärän jälkeen, ja saa nämä selvitykset, se ei voi vaatia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta, että se jättäisi ne ottamatta huomioon perustelujen riittävyyden arvioinnissa, koska on kuitenkin selvää, että toimielimellä ei ole oikeutta vaihtaa alkuperäisiä perusteluita täysin uusiin perusteluihin, mikä tässä asiassa ei ole asian laita. Neuvosto antoi 14.6.2000 päivätyssä kirjeessään, jolla se täydensi 11.5.2000 päivättyä kirjettään, yksityiskohtaisempia selvityksiä, mutta jotka vastaavat ensimmäisessä kirjeessä kantajan tarjouksen hylkäämisestä annettuja selvityksiä. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että se, että 14.6.2000 päivätyssä kirjeessä on annettu täydellisempiä tietoja, ei aseta kyseenalaiseksi 11.5.2000 päivätyn kirjeen sisältämien tietojen riittävyyttä.

97 Tästä seuraa, että kantaja ei voi perustaa kannettaan väitteeseen perusteluvelvollisuuden loukkaamisesta.

98 Edellä todetusta seuraa, että kantaja ei ole osoittanut, että neuvosto on ylittänyt harkintavaltansa rajat tai rikkonut yhteisön oikeutta riittävän ilmeisellä tavalla.

99 Koska yhteisön vastuun syntymisen ensimmäinen edellytys eli kyseisen toimielimen menettelyn lainvastaisuus ei täyty, kantajan vahingonkorvausvaatimus on hylättävä ilman, että olisi tarpeen tutkia muiden edellytysten täyttymistä.

Oikeudenkäyntikulut

100 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian ja neuvosto on vaatinut kantajan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, kantaja on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä korvaamaan neuvoston oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne hylätään.**

2) **Kantaja vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä velvoitetaan korvaamaan neuvoston oikeudenkäyntikulut.**

Cooke García-Valdecasas Lindh

Julistettiin Luxemburgissa 25 päivänä helmikuuta 2003.

H. Jung

kirjaaja

R. García-Valdecasas

viidennen jaoston puheenjohtaja